

Dohovor o právach dieťaťa

Distribúcia: VŠEOBECNÁ

CRC/C/GC/8*

2. marec 2007

Pôvodné znenie: ANGLIČTINA

VÝBOR PRE PRÁVA DIEŤAŤA

Štyridsiate druhé zasadnutie

V Ženeve 15. máj – 2. jún 2006

VŠEOBECNÝ KOMENTÁR č. 8 (2006)

**Právo dieťaťa na ochranu pred telesnými trestami a inými formami krutého alebo
ponižujúceho trestania (čl. 19, 28, ods. 2; a 37 okrem iných)**

* Vydanie zopakované z technických dôvodov GE.07-40771

OBSAH

I. CIELE.....	3
II. VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA	3
III. VYMEDZENIE POJMOV	4
IV. ŠTANDARDY DODRŽIAVANIA ĽUDSKÝCH PRÁV A TELESNÉ TRESTANIE DEŤÍ.....	5
V. OPATRENIA A MECHANIZMY NA ODSTRÁNENIE TELESNÉHO TRESTANIA A INÝCH KRUTÝCH ALEBO PONIŽUJÚCICH FORIEM TRESTOV.....	8
1. LEGISLATÍVNE OPATRENIA	8
2. IMPLEMENTÁCIA ZÁKAZU TELESNÉHO TRESTANIA A INÝCH KRUTÝCH ALEBO PONIŽUJÚCICH FORIEM TRESTANIA	9
3. VZDELÁVACIE A INÉ OPATRENIA	11
4. MONITOROVANIE A HODNOTENIE.....	12
VI. POŽIADAVKY NA PREDKLADANIE SPRÁV O VYKONÁVANÍ DOHOVORU	12

I. CIELE

1. Po dvoch všeobecných diskusiách o násilí na deťoch, ktoré sa uskutočnili v roku 2000 a 2001 Výbor pre práva dieťaťa rozhodol o vydaní série všeobecných komentárov so zameraním na odstraňovanie násilia páchaného na deťoch. Tento komentár je prvým z nich. Cieľom výboru je viesť zmluvné strany pri výklade Dohovoru, najmä vysvetlením ustanovení o ochrane detí pred všetkými formami násilia. Tento všeobecný komentár sa zameriava na telesné tresty a iné formy krutého alebo ponižujúceho trestania, ktoré sú v súčasnosti všeobecne rozšírenými a akceptovanými formami násilia páchaného na deťoch.
2. Dohovor o právach dieťaťa a ďalšie medzinárodné ľudskoprávne dokumenty uznávajú právo dieťaťa na ľudskú dôstojnosť, telesnú integritu a rovnaké zaobchádzanie podľa zákona. Výbor vydáva tento všeobecný komentár s cieľom upozorniť všetky zmluvné strany dohovoru na ich povinnosť promptne vynaložiť úsilie na zakázanie a odstránenie všetkých foriem telesných trestov a iného krutého alebo ponižujúceho trestania detí a načrtnúť legislatívne, vzdelávacie a iné opatrenia na zvyšovanie povedomia, ktoré zmluvné strany dohovoru musia prijať.
3. Riešenie všeobecnej akceptácie alebo tolerancie telesného trestania detí a jeho odstránenie v rodinách, školách a ostatných prostrediach nie je iba povinnosťou zmluvných strán dohovoru. Je zároveň kľúčovou stratégiou na zníženie a predchádzanie všetkým formám násilia v spoločnostiach.

II. VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

4. Výbor už od svojich prvých zasadnutí venuje osobitnú pozornosť presadzovaniu práva detí na ochranu pred všetkými formami násilia. Pri skúmaní správ zmluvných strán dohovoru a nedávno aj v kontexte štúdie Generálneho tajomníka OSN o násilí páchanom na deťoch si s veľkým znepokojením všima rozšírenú legálnosť a pretrvávajúci súhlas spoločností s telesnými trestami a iným krutým a ponižujúcim trestaním detí.¹ Už v roku 1993 sa výbor vo svojej správe zo štvrtého zasadnutia zmieňuje, že „z hľadiska zlepšovania systému ochrany a podpory práv dieťaťa pozoruje zásadnú otázku telesného trestania a rozhodol sa naďalej jej v procese hodnotenia správ zmluvných strán dohovoru venovať veľkú pozornosť“.²
5. Od začiatku skúmania správ zmluvných strán dohovoru výbor odporúča viac než 130 zmluvných stranám dohovoru všetkých svetadielov, aby zakázali telesné tresty v rodine aj všade inde. Výbor vníma ako povzbudenie rastúci počet zmluvných strán dohovoru prijímajúcich vhodné legislatívne a iné opatrenia zamerané na presadzovanie práva detí na rešpektovanie ich ľudskej dôstojnosti a telesnej integrity a na rovnaké zaobchádzanie pred zákonom. Výbor berie na vedomie, že do roku 2006 viac než 100 zmluvných strán dohovoru zakázalo telesné trestanie v školách a nápravných zariadeniach pre deti. Rastúcemu počtu sa už podarilo prijať aj zákaz telesného trestania doma a v rodine a vo všetkých formách náhradnej starostlivosti.⁴
6. V septembri 2000 výbor usporiadal prvú všeobecnú dvojdnú diskusiu o násilí páchanom na deťoch. Sústredila sa na „Násilie štátu voči deťom“ a v jej závere výbor prijal odporúčania zahŕňajúce zákaz telesného trestania a spustenie verejných informačných kampaní na „scitlivenie verejnosti a zvýšenie povedomia o závažnosti porušovania ľudských práv v tejto oblasti a jeho škodlivého vplyvu na deti“ a kampaní zameraných na „riešenie kultúrnej akceptácie násilia na deťoch a presadzovanie nulovej tolerancie voči násiliu.“⁵

7. V apríli 2001 výbor vydal svoj prvý všeobecný komentár o „Ciel'och vzdelávania“ a opätovne sa vyslovil, že telesné tresty nie sú v súlade s Dohovorom: „... To, že dieťa prekročí prah školy neznamená, že stráca svoje ľudské práva. Preto aj vzdelávanie musí byť poskytované takým spôsobom, ktorý rešpektuje inherentnú dôstojnosť dieťaťa, umožňuje mu slobodne vyjadriť svoj názor v súlade s čl.12 ods.1 a zúčastňovať sa na živote školy. Vzdelávanie musí byť poskytované takým spôsobom, aby sa striktne rešpektovali hranice zabezpečovania disciplíny stanovené v článku 28 ods.2 a podporovalo sa nenásilie na školách. Výbor sa opakovaně vo svojich záverečných pozorovaniach jednoznačne vyjadril, že používanie telesných trestov nerešpektuje inherentnú dôstojnosť dieťaťa ani striktne stanovené hranice disciplíny na školách ...“.⁶
8. V odporúčaní prijatých po druhom dni všeobecnej diskusie o „Násilí páchanom na deťoch v rodinách a školách“, ktorá sa konala v septembri 2001, Výbor vyzýva zmluvné strany dohovoru, aby „bezodkladne prijali alebo zrušili príslušné právne predpisy a bez ohľadu na stupeň závažnosti zakázali všetky formy násilia v rodine a na školách, vrátane násilia, ktoré je súčasťou disciplinárnych opatrení, tak ako to stanovuje Dohovor ...“.
9. Ďalším výsledkom všeobecných diskusií výboru z roku 2000 a 2001 bolo odporúčanie, aby bola Generálnemu tajomníkovi OSN prostredníctvom Valného zhromaždenia OSN predložená žiadosť o vypracovanie hĺbkovej medzinárodnej štúdie o násilí na deťoch. Valné zhromaždenie OSN túto úlohu splnilo v roku 2001. V kontexte štúdie OSN uskutočnenej v rokoch 2003 a 2006 sa vynorila naliehavá potreba zakázať všetko v súčasnosti povolené násilie na deťoch, rovnako ako hlboké obavy súvisiace s takmer univerzálne vysokou prevenciou telesného trestania v rodine a jeho pretrvávajúcou legálnosťou v mnohých zmluvných stranách dohovoru, v ich školách a iných inštitúciách ako aj v nápravno-výchovnom systéme pre deti, ktoré sa dostali do konfliktu so zákonom.

III. VYMEDZENIE POJMOV

10. „Dieťa“ je na účely Dohovoru definované ako „... každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr.“⁹
11. Výbor definuje „telesné“ alebo „fyzické“ trestanie ako akékoľvek trestanie, počas ktorého sa používa fyzická sila a ktorého úlohou je zapríčiniť určitý stupeň bolesti alebo nepohodlia, bez ohľadu na jeho miernosť. Väčšinou takéto konanie zahŕňa údery (fackovanie, capnutie po tele, bitie) detí rukou alebo nástrojom – bičom, palicou, opaskom, topánkou, varechou atď. Ale môže zahŕňať napr. aj kopanie, trasenie alebo sácanie, škriabanie, štipanie, hryzenie, trhanie vlasov alebo ťahanie za uši, nútenie detí zotrvať v nepohodlných polohách, pálenie, oparenie alebo nútenie k prehlnutiu (napr. štipľavého korenia alebo umývanie vnútra úst mydlom). Z pohľadu výboru je telesné trestanie za každých okolností ponížujúce. Okrem zmienených foriem existujú aj ďalšie netelesné formy trestania, ktoré sú však rovnako kruté a ponížujúce a teda sú v rozpore s Dohovorom. Sem patria tresty, ktoré dieťa znevažujú, ponížujú, degradujú, nútia ho obetovať sa, zastrášu, strašia alebo zosmiešňujú.
12. Telesné trestanie a ďalšie formy krutého a ponížujúceho zaobchádzania sa dejú v rôznych prostrediach vrátane domova a rodiny, náhradnej starostlivosti, v školách a iných vzdelávacích inštitúciách a justičnom systéme – v rozsudkoch súdov aj v rámci trestu v nápravno-výchovných zaradeniach – v situáciách, kedy je dieťa nútené k detskej práci aj v komunite.

13. Odmietnutie ospravedlnenia násilia a ponižovania ako formy trestania detí neznamená, že výbor odmieta pozitívnu koncepciu disciplíny. Zdravý vývoj detí závisí od vedenia a usmerňovania ich rodičmi a inými dospelými, ktoré musí zodpovedať vyvíjajúcim sa schopnostiam dieťaťa a napomáhať jeho výchove k zodpovednému životu v spoločnosti.
14. Výbor uznáva, že rodičovstvo a starostlivosť o deti, najmä o dojčatá a malé deti, si vyžaduje časté fyzické zásahy a intervencie na ich ochranu. Tieto sa zásadne líšia od zámerného trestajúceho použitia sily na spôsobenie určitého stupňa bolesti, nepohodlia alebo poníženia. Ako dospelí sme sami schopní rozoznať rozdiel medzi ochranným fyzickým zákrokom a trestajúcim útokom; ani pri deťoch nie je tento rozdiel ťažšie rozpoznateľný. Zákony vo všetkých zmluvných stranách dohovoru explicitne alebo implicitne umožňujú použitie netrestajúcej a nevyhnutnej fyzickej sily na ochranu ľudí.
15. Výbor uznáva, že existujú určité mimoriadne okolnosti, v ktorých učители alebo iní dospelí napr. pracujúci vo výchovných ústavoch s deťmi, ktoré sa dostali do konfliktu so zákonom, môžu byť konfrontovaní s nebezpečným správaním, ktoré opodstatňuje využitie primeraných obmedzení na jeho kontrolu. Aj tu však musí byť zreteľný rozdiel medzi použitím sily motivovaným potrebou ochrániť dieťa alebo iných a použitím sily na trestanie. Za každých okolností sa musí využiť zásada minimálneho nevyhnutného použitia sily na čo najkratší nevyhnutný čas. V tomto kontexte je potrebné aj vzdelávanie a usmerňovanie – na minimalizáciu nevyhnutnosti použitia obmedzení a zabezpečenie využitia bezpečných metód primeraných situácii, ktoré nezahŕňajú zámerné vyvolávanie bolesti ako formy ovládania dieťaťa.

IV. ŠTANDARDY DODRŽIAVANIA ĽUDSKÝCH PRÁV A TELESNÉ TRESTANIE DETÍ

16. Pred prijatím Dohovoru o právach dieťaťa obhajovali právo „každého“ na ľudskú dôstojnosť a telesnú integritu a rovnaké zaobchádzanie pred zákonom Medzinárodná listina ľudských práv a dva Medzinárodné protokoly – Protokol o občianskych, a politických právach a Protokol o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Pri presadzovaní povinnosti zmluvných strán dohovoru zakázať a odstraňovať všetky formy telesného trestania a všetky ďalšie formy krutého alebo ponižujúceho trestania výbor upozorňuje aj na to, že Dohovor o právach dieťaťa vychádza z týchto základov a buduje na nich. Dôstojnosť každej ľudskej bytosti je základným princípom medzinárodného práva v oblasti ľudských práv.
17. Preambula Dohovoru o právach dieťaťa potvrdzuje, v súlade so zásadami vyjadrenými v Charte OSN, zopakovanými v preambule Všeobecnej deklarácie, že „...uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých príslušníkov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete“. Preambula Dohovoru zároveň upozorňuje, že vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv Spojené národy „prehlásili, že deti majú nárok na zvláštnu starostlivosť a pomoc“.
18. Článok 37 Dohovoru vyžaduje, aby zmluvné strany dohovoru zaručili, aby „... žiadne dieťa nebolo podrobené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu“. Toto dopĺňa a rozširuje článok 19, ktorý vyžaduje, aby zmluvné štáty „... prijali všetky potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia pre ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, zanedbávaním alebo nedbalým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním, vrátane sexuálneho zneužívania počas obdobia, keď sú v starostlivosti

jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb“. Nie je tu žiadna dvojznačnosť: formulácia „*všetky formy telesného alebo duševného násillia*“ nedáva priestor na žiadnu úroveň legalizovaného násillia na deťoch. Telesné tresty a iné formy krutého alebo ponižujúceho zaobchádzania sú formami násillia a zmluvné strany dohovoru musia prijať vhodné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ich odstránenie.

19. Okrem toho, sa čl.28 ods. 2 Dohovoru zmieňuje aj o disciplíne v škole a žiada od zmluvných strán dohovoru, aby prijali „...*opatrenia nevyhnutné na to, aby sa disciplína v škole zabezpečovala spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a v súlade s týmto Dohovorom*“.
20. Články 19 a 28 ods.2 sa explicitne nezmieňujú o telesnom trestaní. V *travaux préparatoires* (úradných záznamoch o prípravných rokovaníach) Dohovoru nie sú zaznamenané žiadne diskusie o telesnom trestaní. Ale Dohovor, podobne ako všetky nástroje vytvorené človekom, sa musí považovať za živý nástroj, ktorého interpretácia sa časom rozvíja. Za 17 rokov existencie Dohovoru sa prevalencia telesného trestania detí v ich domovoch, školách a iných inštitúciách stala viditeľnejšia, prostredníctvom procesu predkladania správ o vykonávaní Dohovoru a prieskumu a obhajoby národných inštitúcií pre ľudské práva a mimovládnych organizácií.
21. Na základe výsledkov ich práce zisťujeme, že prax je v priamom rozpore s rovnocennými a neodňateľnými právami detí na rešpektovanie ich ľudskej dôstojnosti a telesnej integrity. Osobitná povaha detí, ich počiatočná závislosť a rozvoj, ich jedinečný ľudský potenciál ako aj ich zraniteľnosť si vyžadujú ešte väčšiu, nie menšiu, právnu a inú ochranu pred násillím.
22. Výbor prízvukuje, že odstránenie násillného a ponižujúceho trestania detí prostredníctvom reformy právneho poriadku a iných nevyhnutných opatrení, je bezprostrednou a bezpodmienečnou povinnosťou zmluvných strán dohovoru. Upozorňuje, že ostatné zmluvné orgány, vrátane Výboru pre ľudské práva, Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva a Výboru proti mučeniu, vyjadrili rovnaký názor vo svojich záverečných pozorovaniach k správam zmluvných strán predkladaných v rámci príslušných nástrojov, pričom odporúčali zákaz a prijatie ostatných opatrení proti telesným trestom v školách, trestnom systéme a, v niektorých prípadoch, aj v rodinách. Napríklad Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva vo svojom Všeobecnom komentári č. 13 (1999) o „Práve na vzdelanie“ uvádza: „Podľa názoru výboru sa telesné trestanie nezlučuje so základným princípom medzinárodného práva v oblasti ľudských práv obsiahnutom v preambulách Všeobecne deklarácie a obidvoch protokolov: dôstojnosť ľudskej bytosti. Ďalšie aspekty disciplíny v školách môžu tiež byť v rozpore s riadnym spôsobom udržiavania disciplíny. Sem patrí napríklad verejné ponižovanie.“¹⁰
23. Telesné trestanie odsudzujú aj regionálne ľudskoprávne mechanizmy. Európsky súd pre ľudské práva progresívne odsúdil v sérii svojich rozsudkov telesné trestanie detí, najprv v trestnom systéme, potom v školách, vrátane súkromných škôl, a najnovšie aj doma.¹¹ Európsky výbor pre sociálne práva dospel pri monitorovaní dodržiavania Európskej sociálnej charty a Revidovanej sociálnej charty zo strany členských štátov Rady Európy k zisteniu, že súlad s Chartami si vyžaduje legislatívny zákaz všetkých foriem násillia na deťoch v školách, ďalších inštitúciách¹², doma a všade inde.
24. Poradenské stanovisko Medziamerického súdu pre ľudské práva k právnemu postaveniu a ľudským právam dieťaťa (2020) vyjadruje myšlienku, že zmluvné strany Amerického dohovoru o ľudských právach „sú povinné ...prijatť pozitívne opatrenia potrebné na zabezpečenie ochrany detí proti zlému zaobchádzaniu, či už vo vzťahu k orgánom verejnej moci alebo vo vzťahoch medzi jednotlivcami alebo mimovládnyimi subjektmi“. Súd cituje ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa, závery Výboru pre práva dieťaťa

a tiež rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva súvisiace so záväzkom zmluvných štátov chrániť deti pred násilím, vrátane násilia v rodinách. Súd konštatuje, že „zmluvná strana dohovoru, štát, je povinná prijať pozitívne opatrenia na zabezpečenie účinného uplatňovania práv dieťaťa v ich plnom rozsahu“.¹³

25. Vykonávanie Africkej charty ľudských práv a práv národov monitoruje Africká komisia pre ľudské práva a práva národov. V rozhodnutí o oznámení z roku 2003 o trestoch „bičovania“ udeľovaných študentom komisia konštatovala, že takýto trest porušuje článok 5 Africkej charty, ktorý zakazuje kruté, neľudské alebo ponižujúce trestanie. Požiadala relevantnú vládu o úpravu zákona, zrušenie trestu bičovaním a prijatie príslušných opatrení na odškodnenie obetí. Vo svojom rozhodnutí komisia uvádza: „Žiadny jednotlivец, nehovoriac o vláde krajiny, nemá právo fyzicky trestať iných jednotlivcov za ich pochybenia a prečiny. Takéto právo by sa podľa Charty rovnalo štátom podporovanému mučeniu a bolo by v rozpore so samou podstatou tejto dohody o ľudských právach.“¹⁴ Výbor pre práva dieťaťa s potešením víta vydanie rozhodnutí ústavnými a ďalšími súdmi na najvyšších úrovniach, odsudzujúcich telesné trestanie detí v konkrétnych alebo všetkých prostrediach odvolávajúc sa vo väčšine prípadov na Dohovor o právach dieťaťa.¹⁵
26. Keď Výbor pre práva dieťaťa počas preverovania správ niektorých zmluvných strán dohovoru nadniesol otázku odstránenia telesného trestania, zástupcovia vlád niekedy navrhovali, že určité „primerané“ alebo „mierne“ formy telesných trestov je možné považovať za trestanie „v záujme“ dieťaťa. Výbor stanovil, že „najlepší záujem dieťaťa“ ako zásadný všeobecný princíp Dohovoru, by mal byť prvotným východiskom pri posudzovaní všetkých krokov týkajúcich sa detí (čl. 3 ods.1). V čl. 18 Dohovoru sa taktiež naznačuje, že „najlepší záujem dieťaťa“ je základným zmyslom starostlivosti rodičov o dieťa. Interpretácia najlepšieho záujmu dieťaťa však musí zodpovedať Dohovoru ako celku, vrátane povinnosti chrániť deti pred všetkými formami násilia a požiadavky prihliadať na názory dieťaťa; nie je preto možné použiť ho na ospravedlnenie praktík, vrátane telesného trestania a iných foriem krutého alebo ponižujúceho zaobchádzania, ktoré sú v rozpore s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a právom na telesnú integritu.
27. V preambule k Dohovoru sa stanovuje, že rodina je „... základnou jednotkou spoločnosti a prirodzeným prostredím pre rast a blaho všetkých jej členov a predovšetkým detí“. Dohovor vyžaduje, aby zmluvné strany rešpektovali a podporovali rodiny. Neexistuje žiadny konflikt medzi povinnosťou zmluvnej strany dohovoru zaistiť ochranu ľudskej dôstojnosti a telesnej integrity detí a poskytnutím úplnej ochrany rodine a jej ostatným členom.
28. V článku 5 sa uvádza povinnosť zmluvných strán dohovoru rešpektovať zodpovednosti, práva a povinnosti rodičov „poskytnúť dieťaťu primeranú pomoc pri orientácii a výkone jeho práv uznaných Dohovorom v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami“. Aj tu musí byť výklad výrazu „primeraná“ pomoc pri orientácii a výkone práv v súlade s celým Dohovorom a neponecháva priestor na ospravedlnenie násilných alebo iných krutých či ponižujúcich foriem výchovy.
29. Odôvodnenie telesného trestania náboženským presvedčením naznačuje, že niektoré interpretácie náboženských testov nielen ospravedlňujú jeho používanie, ale dokonca ho prikazujú. Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (čl.18) garantuje všetkým slobodu vierovyznania, ale náboženská prax musí zároveň rešpektovať právo druhých na ľudskú dôstojnosť a telesnú integritu. Slobodu praktizovať náboženské vierovyznanie je teda možné legitímne obmedziť z dôvodu dodržania základných práv a slobôd druhých. Výbor zistil, že v niektorých zmluvných stranách dohovoru môžu byť podľa určitej interpretácie cirkevného práva deti už od veľmi nízkeho veku alebo deti po

dosiahnutí puberty odsúdené na extrémne násilné tresty, vrátane ukameňovania a amputácie. Takéto tresty sú jednoznačným porušením Dohovoru a ďalších medzinárodných štandardov ochrany ľudských práv ako upozorňuje aj Výbor pre ľudské práva a Výbor proti mučeniu a je nevyhnutné ich zakázať.

V. OPATRENIA A MECHANIZMY NA ODSTRÁNENIE TELESNÉHO TRESTANIA A INÝCH KRUTÝCH ALEBO PONIŽUJÚCICH FORIEM TRESTOV

1. Legislatívne opatrenia

30. Znenie čl.19 Dohovoru vychádza z článku 4 a jednoznačne uvádza, že zmluvné strany sú povinné na ochranu detí pred všetkými formami násilia prijať zákonodarné a ostatné opatrenia. Výbor uvítal skutočnosť, že mnohé zmluvné strany už začlenili Dohovor alebo jeho princípy do svojich domácich zákonov. Všetky zmluvné strany dohovoru majú trestné zákony, ktorými chránia svojich občanov pred násilnými útokmi. Mnohé z nich majú aj ústavy a/alebo zákony odrážajúce medzinárodné ľudskoprávne štandardy a čl.37 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré potvrdzujú právo „každého“ na ochranu pred týraním, krutým, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním. Niektoré majú aj konkrétne zákony na ochranu detí, ktoré definujú „zlé zaobchádzanie“, „zneužívanie“ či „krutosť“ ako trestný čin. Pri skúmaní správ zmluvných strán dohovoru však výbor zistil, že takéto legislatívne ustanovenia vo všeobecnosti negarantujú ochranu dieťaťa pred všetkými formami telesného trestania a krutého alebo ponižujúceho trestania v rodine alebo iných prostrediach.
31. Preskúmanie odhalilo, že v mnohých štátoch platia explicitné právne ustanovenia trestných a/alebo rodinných zákonníkov, ktoré umožňujú rodičom a opatrovníkom brániť sa alebo ospravedlňovať použitie určitého stupňa násilia na potrestanie detí („na udržanie disciplíny“).
  1. Napríklad obrana „zákonom povoleného“, „primeraného“ alebo „mierneho“ fyzického potrestania (bitky) alebo usmernenia je už po stáročia súčasťou anglického zvykového práva, rovnako ako „právo na usmernenie“ vo francúzskom právnom poriadku. Kedysi platila v mnohých zmluvných štátoch podobná úprava ospravedlňujúca bitie manželiek manželmi, či bitie otrokov, sluhov a učňov ich pánmi. Výbor prízvukuje, že Dohovor vyžaduje odstránenie všetkých ustanovení (v písanom práve, zvykovom aj precedenčnom práve), ktoré umožňujú nejaký stupeň násilia voči deťom (napr. „primeraného“ alebo „mierneho“ fyzického potrestania (bitky) alebo usmernenia) v domácom prostredí/rodine alebo na inom mieste.
32. V niektorých zmluvných stranách dohovoru sa telesné trestanie špecificky povoľuje v školách a iných inštitúciách, pričom spôsob jeho vykonávania a osobu zodpovednú za vykonávanie stanovujú osobitné predpisy. V niekoľkých zmluvných stranách dohovoru (v malom počte) sa ešte stále využíva pri súdení detí telesný trest, pri ktorom sa používajú trstenice alebo biče. Ako výbor už mnohokrát zopakoval, Dohovor vyžaduje zrušenie všetkých takýchto ustanovení.
33. Výbor zaznamenal, že zákony niektorých zmluvných strán dohovoru síce nezakotvujú explicitnú obranu alebo ospravedlnenie telesného trestania, ale tradičné postoje voči deťom implikujú, že telesné tresty sú dovolené. Niekedy sa tieto postoje odrážajú aj v rozhodnutiach súdov (kde sú rodičia alebo učitelia, či iní opatrovníci zbavení obvinenia z napadnutia alebo zlého zaobchádzania, na základe toho, že využívali svoje právo na uplatnenie mierneho „usmernenia“).

34. Vo svetle tradičného akceptovania násilných a ponižujúcich foriem trestania detí si rastúci počet zmluvných strán dohovoru uvedomuje, že jednoduché papierové zrušenie telesného trestania a existujúcich ospravedlňujúcich prvkov právneho poriadku nestačí. Je potrebné, aby zmluvné strany dohovoru začlenili do svojho občianskeho a trestného práva explicitný zákaz telesného trestania a iných krutých alebo ponižujúcich foriem trestania, aby sa jednoznačne vyjadrili, že je protizákonné dieťa udrieť, dať mu facku, či ho inak udrieť, rovnako ako je to protizákonné voči dospelému človeku a že ustanovenia trestného zákona hovoriace o napadnutí sa vzťahujú aj na tento druh násillia, bez ohľadu na to, či sa bude nazývať „udržanie disciplíny“ alebo „primerané usmernenie“.
35. Keď sa začne trestný zákon vzťahovať aj na útoky na deti, dieťa bude chránené pred telesným trestaním kdekoľvek sa bude nachádzať a bez ohľadu na to, kto bude páchatelom. Z pohľadu výboru, s ohľadom na tradičnú akceptáciu telesného trestania, je nevyhnutné, aby používanie násillia v relevantných prostrediach jednoznačne zakazovala aj príslušná sektorová legislatíva – napr. zákon o rodine, školský zákon, zákony o náhradnej starostlivosti a justičnom systéme, zákon o zamestnanosti. Ďalej by bolo veľmi prínosné, aby etické kódexy, usmernenia pre učiteľov, opatrovateľov a ďalších pracovníkov a stanov jednotlivých inštitúcií tiež zdôrazňovali nezákonnosť telesného trestania a iných foriem krutého alebo ponižujúceho trestania.
36. Výbor je znepokojený správami, ktoré informujú o používaní telesného trestania a iného krutého alebo ponižujúceho trestania v súvislosti s detskou prácou, vrátane v domácom kontexte. Výbor opätovne upozorňuje, že Dohovor a ďalšie platné ľudskoprávne nástroje chránia dieťa pred hospodárskym vykorisťovaním a prácou, ktorá môže byť nebezpečná, narúšať vzdelávanie dieťaťa alebo nepriaznivo vplývať na rozvoj dieťaťa a že tieto nástroje si vyžadujú určité záruky a opatrenia na zabezpečenie účinného presadzovania tejto ochrany. Výbor zdôrazňuje, že základom je presadzovať zákaz telesného trestania a iných krutých alebo ponižujúcich foriem trestania v každej situácii, v ktorej deti pracujú.
37. Článok 39 Dohovoru vyžaduje od zmluvných strán dohovoru, aby prijali všetky *„potrebné opatrenia na podporu telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie dieťaťa, ktoré sa stalo obeťou akejkoľvek formy zanedbávania, vykorisťovania alebo zneužívania, mučenia alebo inej formy krutého, neludského alebo ponižujúceho zaobchádzania či trestania“*. Telesné trestanie a ostatné ponižujúce formy trestania môžu závažne poškodiť telesný, duševný a sociálny vývoj dieťaťa a vyžiadať si zdravotnú alebo inú starostlivosť a liečbu. Musí byť poskytnutá v prostredí, ktoré podporuje celkové zdravie, sebaúctu a dôstojnosť dieťaťa a v prípade potreby zahŕňať aj rodinnú jednotku dieťaťa. K plánovaniu a poskytovaniu starostlivosti a liečby treba pristupovať interdisciplinárne a špeciálne zaškoliť odborných pracovníkov podieľajúcich sa na ich poskytovaní. Pri riešení jednotlivých aspektov liečby a ich revízií treba prihliadať na názory dieťaťa.

2. Implementácia zákazu telesného trestania a iných krutých alebo ponižujúcich foriem trestania

38. Výbor je presvedčený, že vykonávanie zákazu všetkých telesných trestov si vyžaduje zvýšenie povedomia, usmerňovanie a školenie (pozri ods.45 a nasl.) všetkých zainteresovaných strán. Toto musí zabezpečiť, aby zákon fungoval v najlepšom záujme dotknutých detí – najmä vtedy, ak sú páchatelmi rodičia alebo blízki príbuzní. Prvým účelom reformy zákona zameranej na zákaz telesného trestania detí v rodinách je prevencia: prechádzanie násilliu na deťoch zmenou postojov a praxe, zdôrazňujúc právo

dieťaťa na rovnakú ochranu a poskytujúc jednoznačný základ pre ochranu dieťaťa a presadzovanie pozitívnych nenásilných participačných foriem výchovy detí.

39. Dosiachnutie jasného a bezpodmienečného zákazu všetkých telesných trestov si vyžiada rôzne reformy právnych systémov zmluvných strán dohovoru. Môžu mať podobu špecifických ustanovení v sektorových zákonoch zaoberajúcich sa vzdelávaním, juvenilným súdnictvom a všetkými formami náhradnej starostlivosti. Malo by však byť explicitne stanovené, že ustanovenia trestného zákona o napadnutí sa týkajú aj telesného trestania, a to vrátane telesného trestania v rodine. Táto úprava si môže vyžadovať doplnenie trestných zákonov zmluvných štátov o ďalšie ustanovenia. Ustanovenie zakazujúce všetky formy násilia, vrátane telesného trestania, by sa však dalo zaradiť aj do občianskeho zákonníka alebo zákona o rodine. Takéto ustanovenie by zdôrazňovalo, že rodičia a opatrovníci už nebudú môcť v stíhaní podľa trestného zákona využívať tradičnú obranu, že dané konanie je ich právom použiť („primeraný“ alebo „mierny“) telesný trest. Zákon o rodine by mal tiež pozitívne zdôrazňovať, že rodičovská zodpovednosť zahŕňa aj riadne usmerňovanie a vedenie detí bez používania akejkoľvek formy násilia.
40. Princíp rovnakej ochrany detí a dospelých pred napadnutím neznamena, že každé zistené telesné potrestanie detí rodičmi by malo viesť k trestnému stíhaniu rodičov. Princíp de minimis – zákon s nezaobera triviálnymi záležitosťami – zabezpečuje, že malé prečiny, ku ktorým dôjde medzi dospelými sa iba zriedkavo dostanú až na súd; rovnaké pravidlo bude teda platiť aj vo vzťahu k malým prečinom voči deťom. Zmluvné strany dohovoru musia vytvoriť účinné mechanizmy nahlasovania a postúpenia. Všetky hlásenia o násilí namierenom voči deťom je potrebné riadne vyšetriť a zabezpečiť ochranu detí pred závažnou ujmom, ale hlavným cieľom by malo byť zastaviť rodičov v používaní násilných alebo krutých a ponižujúcich trestov prostredníctvom poskytovania podporných a vzdelávacích, nie represívnych, zásahov.
41. Závislé postavenie detí a jedinečná intímnosť rodinných vzťahov si vyžaduje veľkú opatrnosť pri rozhodnutiach o trestnom stíhaní rodičov alebo akomkoľvek formálnom zásahu do života rodiny. Vo väčšine prípadov je veľmi nepravdepodobné, že trestné stíhanie rodičov bude v najlepšom záujme dieťaťa. Výbor zastáva názor, že trestné stíhanie a iné formálne zásahy (napr. odňatie dieťaťa alebo vykázanie páchatel'a) by mali byť začaté iba vtedy, ak sa považujú za nevyhnutné na ochranu dieťaťa pred spôsobením závažnej ujmy a zároveň za krok, ktorý je v najlepšom záujme dotknutého dieťaťa. Názorom dotknutého dieťaťa sa musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a zrelosti.
42. Vo vedení a školení pracovníkov zapojených do systémov ochrany detí, vrátane polície, orgánov činných v trestnom konaní a súdov, by sa mal klásť dôraz na uvedený prístup k presadzovaniu zákona. Usmernenie by malo prízvukovať, že čl.9 Dohovoru vyžaduje, aby sa akékoľvek odlúčenie dieťaťa od rodičov uskutočnilo, len ak je nevyhnutné v najlepšom záujme dieťaťa, pričom takéto rozhodnutie podlieha súdnemu preskúmaniu v súlade s platným právom a postupmi, na ktorom sa zúčastnia všetky dotknuté strany vrátane dieťaťa. Ak súd oddelenie posúdi ako nevyhnutné, treba zväžiť alternatívy umiestnenia dieťaťa mimo rodiny, vrátane vykázania páchatel'a, podmieneného trestu atď.
43. Ak budú napriek zákazu a pozitívnym vzdelávacím a školiacim programom odhalené prípady telesného trestania mimo rodiny – v školách, iných inštitúciách a formách náhradnej starostlivosti, môže byť primeranou reakciou napr. začatie trestného stíhania. Voči páchatel'ovi môže odstrašujúco pôsobiť aj hrozba disciplinárneho konania alebo prepustenia zo zamestnania. Je nevyhnutné, aby boli o zákaze akéhokoľvek telesného trestania a iného krutého alebo ponižujúceho trestania aj o sankciách za jeho spáchanie

riadne informované deti aj všetci tí, ktorí kdekoľvek pracujú s deťmi. V súlade s požiadavkami Dohovoru musia byť disciplinárne monitorovacie systémy a zaobchádzanie s deťmi súčasťou nepretržitého dohľadu nad inštitúciami a miestami, kde sú deti umiestňované. Deti a ich zástupcovia v takýchto zariadeniach musia mať bezprostredný a dôverný prístup k poradenstvu, ochrane, postupom na podanie sťažnosti a v konečnom dôsledku aj k súdom, spolu s nevyhnutnou právnou a inou asistenciou. V inštitúciách by sa mali všetky násilné incidenty povinne hlásiť a prešetrovať.

3. Vzdelávacie a iné opatrenia

44. V čl.12 Dohovoru sa zdôrazňuje význam riadneho prihliadania na názory dieťaťa na prípravu a vykonávanie vzdelávacích a iných opatrení na odstránenie telesného trestania a iných krutých alebo ponižujúcich foriem trestania.
45. S ohľadom na rozšírenú tradičnú akceptáciu telesného trestania sa len samotným zákazom nepodarí dosiahnuť nevyhnutnú zmenu postojov a praxe. Treba komplexne rozširovať povedomie o práve dieťaťa na ochranu a o zákonoch, ktoré toto právo zakotvujú. Podľa článku 42 Dohovoru sa zmluvné strany zaväzujú vhodnými a účinnými prostriedkami podrobne oboznámiť s princípmi a ustanoveniami Dohovoru dospelých aj deti.
46. Zmluvné strany dohovoru sú navyše povinné zabezpečiť nepretržitú podporu pozitívnych nenásilných vzťahov a vzdelávania v očiach rodičov, opatrovateľov, učiteľov a ďalších pracovníkov, ktorí prichádzajú do styku s deťmi a rodinami. Výbor prízvukuje, že Dohovor vyžaduje nielen odstránenie telesného trestania ale aj odstránenie všetkých iných foriem krutého alebo ponižujúceho trestania detí. Úlohou Dohovoru nie je presne stanoviť ako sa rodičia majú správať ku svojim deťom alebo ako ich majú viesť. Stanovuje však rámec princípov, ktorými by sa mali riadiť vzťahy v rodine aj medzi deťmi a ich učiteľmi, opatrovníkmi a ostatnými zainteresovanými stranami. Treba rešpektovať vývojové potreby detí. Deti sa učia z činov dospelých, nie z ich slov. Ak dospelí, s ktorými má dieťa najbližší vzťah, používajú násilie a ponižovanie vo vzťahu k dieťaťu, ukazujú, že si nevážia ľudské práva a dávajú dieťaťu mocnú a nebezpečnú príučku, že takýto spôsob správania je legitímnou cestou riešenia konfliktov alebo spôsobom ako zmeniť správanie druhého.
47. Dohovor presadzuje status dieťaťa ako jednotlivca – držiteľa ľudských práv. Dieťa nie je majetkom rodičov ani štátu, nie je len predmetom záujmu. V článku 5 Dohovoru sa stanovuje požiadavka, aby rodičia (alebo, kde je to vhodné, vzdialenejší príbuzní alebo členovia komunity) pri uplatňovaní práv garantovaných Dohovorom dieťa smerovali a viedli spôsobom zodpovedajúcim jeho vyvíjajúcim sa schopnostiam. Článok 18, prízvukujúci základnú zodpovednosť rodičov alebo zákonných opatrovníkov za výchovu a rozvoj dieťaťa uvádza, že „základným zmyslom ich starostlivosti musí byť najlepší záujem dieťaťa“. Podľa článku 12 sú zmluvné strany dohovoru povinné zabezpečiť deťom ich právo vyjadrovať slobodne svoje názory „o všetkých záležitostiach, ktoré sa ich dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni“. Toto vyjadrenie prízvukuje potrebu takých metód rodičovstva, starostlivosti, výchovy a vzdelávania, ktoré rešpektujú právo dieťaťa na účasť. Vo Všeobecnom komentári č.1 o „Cieloch vzdelávania“ výbor dôrazne upozorňoval na význam vytvorenia takého vzdelávania, ktoré sa „zameriava na dieťa, je ústretové voči dieťaťu a zmocňujúce“. ¹⁶
48. Výbor si povšimol, že v súčasnosti existuje omnoho viac materiálov a programov z dielne vlád agentúr OSN, mimovládnych organizácií a iných, propagujúcich pozitívne nenásilné formy výchovy a vzdelávania, ktoré sa zameriavajú na rodičov, opatrovateľov

a učiteľov.¹⁷ Tieto materiály a programy sa dajú prispôbiť na použitie v konkrétnych zmluvných štátoch a situáciách. Vo zvyšovaní povedomia a vzdelávaní širokej verejnosti môžu zohrať cennú úlohu aj médiá. Spochybnenie tradičnej závislosti na telesnom trestaní a iných krutých alebo ponížujúcich formách udržiavania disciplíny si vyžaduje nepretržité úsilie. Podpora a presadzovanie nenásilných foriem výchovy a vzdelávania by mali byť súčasťou všetkých kontaktných bodov medzi štátom a deťmi – zdravotníckych, sociálnych a vzdelávacích služieb, vrátane inštitúcií zameraných na výchovu detí v ranom veku, denných centier a škôl. Mali by byť súčasťou úvodného a nepretržitého vzdelávania učiteľov a všetkých pracovníkov s deťmi v systémoch náhradnej starostlivosti a nápravnej výchovy.

49. Výbor navrhuje, aby zmluvné strany dohovoru v súvislosti s úsilím zameraným na zvyšovanie povedomia, vzdelávanie verejnosti a školenie o nenásilných prístupoch využili technickú asistenciu UNICEF a UNESCO, alebo iných agentúr.

4. Monitorovanie a hodnotenie

50. Výbor vo svojom Všeobecnom komentári č.5 o všeobecných vykonávacích opatreniach pre Dohovor o právach dieťaťa (čl. 4, 42 a 44 ods.6) zdôrazňuje potrebu systematického monitorovania realizácie práv detí zmluvnými stranami dohovoru prostredníctvom vytvorenia¹⁸ príslušných ukazovateľov a zberu dostatočného množstva spoľahlivých údajov.
51. Zmluvné strany by preto mali monitorovať pokrok v odstraňovaní telesného trestania a iných foriem krutého alebo ponížujúceho trestania a takto realizovať právo detí na ochranu. Na presné posúdenie prevalencie týchto foriem násilia v rodinách a postojov voči nim treba uskutočniť výskum vychádzajúci z rozhovorov s deťmi, ich rodičmi a inými opatrovníkmi, ktorým bude zaručená dôvernosť a uplatňované primerané etické záruky. Výbor vyzýva každú zmluvnú stranu dohovoru, aby uskutočnila/zadala takýto výskum, podľa možností reprezentatívnej vzorky populácie a získala tak východiskové informácie, na základe ktorých bude v pravidelných intervaloch hodnotiť mieru dosiahnutého pokroku. Výsledky takéhoto výskumu by mohli poslúžiť aj ako neoceniteľný základ pre vytvorenie univerzálnych kampaní zameraných na rozširovanie povedomia a školenie odborných pracovníkov, ktorí sa venujú deťom.
52. Vo svojom Všeobecnom komentári č. 5 výbor ďalej zdôrazňuje význam nezávislého monitorovania vykonávania napr. prostredníctvom parlamentných výborov, mimovládnych organizácií, akademických inštitúcií, profesijných združení, mládežníckych skupín a nezávislých ľudskoprávných organizácií (pozri tiež Všeobecný komentár výboru č. 2 o úlohe nezávislých ľudskoprávných inštitúcií v ochrane a presadzovaní práv dieťaťa).¹⁹ Tieto všetky by mohli zohrávať dôležitú úlohu v monitorovaní vykonávania práva detí na ochranu pred telesnými trestaniami a inými formami krutého alebo ponížujúceho trestania.

VI. POŽIADAVKY NA PREDKLADANIE SPRÁV O VYKONÁVANÍ DOHOVORU

53. Výbor od zmluvných strán dohovoru očakáva, že do svojich periodických správ o vykonávaní Dohovoru začlenia aj informácie o opatreniach prijatých na zákaz a predchádzanie telesnému trestaniu a iným formám krutého alebo ponížujúceho

trestania v rodine a všetkých ostatných prostrediach, vrátane informácií o činnostiach na zvyšovanie povedomia a podporu pozitívnych nenásilných vzťahov spolu s hodnotením pokroku na ceste k dosiahnutiu úplného dodržiavania práv detí na ochranu pred všetkými formami násilia. Výbor tiež vyzýva agentúry OSN, národné ľudskoprávne inštitúcie, mimovládne organizácie a iné kompetentné orgány, aby mu poskytli relevantné informácie o právnom stave a prevalencii telesného trestania a pokroku v jeho odstraňovaní.

Poznámky:

- 1 Štúdia Generálneho tajomníka OSN o násilí páchanom na deťoch, ktorej výsledky boli predložené Valnému zhromaždeniu OSN, jeseň 2006. Pre podrobnosti pozri: <http://www.violencestudy.org>.
- 2 Výbor pre práva dieťaťa, Správa o štvrtom zasadnutí, 25. október 1993, CRC/C/20, ods. 176.
- 3 Všetky záverečné pozorovania Výboru sú uverejnené na: www.ohchr.org.
- 4 Globálna iniciatíva na ukončenie všetkých foriem telesného trestania detí uverejňuje správy o právnom stave telesného trestania na www.endcorporalpunishment.org.
- 5 Výbor pre práva dieťaťa, deň všeobecnej diskusie o násilí páchanom na deťoch zo strany štátu, Správa o dvadsiatom piatom zasadnutí, september/október 2000, CRC/C/100, ods. 666-688.
- 6 Všeobecný komentár Výboru pre práva dieťaťa č.1, Ciele vzdelávania, 17. apríl 2001, CRC/GC/2001/1, ods. 8.
- 7 Výbor pre práva dieťaťa, deň všeobecnej diskusie o násilí páchanom na deťoch v rodine a v školách, Správa o dvadsiatom piatom zasadnutí, september/október 2001, CRC/C/111, ods. 701-745.
- 8 Rezolúcia Valného zhromaždenia č. 56/138.
- 9 Článok 1.
- 10 Všeobecný komentár Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva č. 13 (1999) o práve na vzdelanie (čl. 13, 1999, ods. 41).
- 11 Telesné trestanie bolo odsúdené v sérii rozhodnutí Európskej komisie pre ľudské práva a rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva; pozri najmä Tyrer v. UK, 1978; Campbell a Cosans v. UK, 1982; Costello-Roberts v. UK, 1993; A v. UK, 1998. Rozsudky Európskeho súdu sú uverejnené na <http://www.echr.coe.int/echr>.
- 12 Európsky výbor pre ľudské práva, všeobecné pozorovania k článku 7 ods. 10 a článku 17. Závery XV-2, zv. 1, Všeobecný úvod, s. 26, 2001; Výbor od tej doby vydal závery, kde konštatuje neplnenie zo strany niekoľkých členských štátov, ktoré nezakázali všetky formy telesného trestania v rodine a ostatných prostrediach. V roku 2005 vydal rozhodnutia o kolektívnych sťažnostiach, v ktorých konštatuje, že zmluvné strany neplnia Dohovor, pretože nezakázali všetky formy telesného trestania v rodine a ostatných prostrediach. Podrobnosti pozri http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Esc/; tiež Eliminácia telesného trestania: ľudskoprávny imperatív pre deti Európy, Vydavateľstvo Rady Európy, 2005.
- 13 Medziamerický súd pre ľudské práva, Poradné stanovisko OC-17/2002 z 28. augusta 2002, ods. 87 a 91.
- 14 Africká komisia pre ľudské práva a práva národov, Curtis Francis Doebbler v. Sudan, Kom. č. 236/2000 (2003); pozri ods. 42.
- 15 Napr. v roku 2002 Odvolací súd štátu Fiji vyhlásil telesné trestanie na školách a v trestnom systéme za protiústavné. V rozsudku sa stanovuje: „Práva detí nie sú menejcennejšie než práva dospelých. Štát Fiji ratifikoval Dohovor o právach dieťaťa.

Naša ústava tiež garantuje základné práva každej jednej osobe. Vláda je povinná dodržiavať princípy rešpektujúce práva všetkých jednotlivcov, komunit a skupín. Deti s ohľadom na svoje postavenie potrebujú osobitnú ochranu. Naše vzdelávacie inštitúcie by mali byť svätostánkami pokoja a tvorivého obohacovania, nie miestami strachu, zlého zaobchádzania a porušovania ľudskej dôstojnosti študentov.“ (Odvolací súd štátu Fidži, Naushad Ali v. štát, 2002). V roku 1996 taliansky najvyšší súd, Najvyšší kasačný súd mesta Rím, vydal rozhodnutie, ktoré účinne zakazuje používanie telesného trestania rodičmi. V rozsudku sa uvádza: „... Používanie násilia na výchovné účely sa už viac nedá považovať za zákonné. Sú pre to dva dôvody: prvým je prevažujúci význam, ktorý [taliansky] právny systém prikladá ochrane dôstojnosti jednotlivca. Táto zahŕňa aj „maloletých“, ktorí sú tiež držiteľmi práv a nielen jednoducho predmetmi ochrany ich rodičov alebo, čo je horšie, predmetmi, s ktorými ich rodičia môžu nakladať. Druhým dôvodom je skutočnosť, že harmonický vývoj osobnosti dieťaťa ako cieľ výchovy, ktorý zaručuje, že dieťa si osvojí hodnoty mieru, tolerancie a spolunažívania, sa nedá dosiahnuť násilnými prostriedkami, ktoré takémuto cieľu protirečia.“ (Cambria, Cass, sez. VI, 18 Marzo 1996 [Najvyšší kasačný súd, 6. Trestný oddiel, 18 marec 1996], Foro It II 1996, 407 (Taliansko)). Pozri tiež Juhoafrický ústavný súd (2000) Christian Education South Africa v. minister školstva, CCT4/00; 2000 (4) SA757 (CC); 2000 (10) BCLR 1051 (CC), 18. august 2000.

16

Pozri pozn. 11.

17

Výbor odporúča ako jeden z príkladov príručku UNESCO, Odstraňovanie telesného trestania: krok vpred na ceste ku konštruktívnej výchove dieťaťa, Vydavateľstvo UNESCO Publishing, Paríž, 2005. V príručke sú uvedené princípy konštruktívnej výchovy, ktoré vychádzajú z Dohovoru. Obsahuje aj odkazy na celosvetovo dostupné webové materiály a programy.

18

Všeobecný komentár Výboru pre práva dieťaťa č. 5 (2003) „Všeobecné vykonávacie opatrenia Dohovoru o právach dieťaťa“, ods. 2.

19

Všeobecný komentár Výboru pre práva dieťaťa č. 2 o „Úlohe nezávislých ľudskoprávných inštitúcií v ochrane a presadzovaní práv dieťaťa“, 2002.